

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

PHẠM THỊ TỔ QUYÊN

**DẠY HỌC HÁT THEO PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC
CHO HỌC SINH LỚP 6 TẠI TRƯỜNG SONG NGŨ
QUỐC TẾ HANOI ACADEMY**

**TÓM TẮT LUẬN VĂN THẠC SĨ
LÝ LUẬN VÀ PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC ÂM NHẠC
KHÓA 12 (2019 - 2021)**

Hà Nội, 2023

**CÔNG TRÌNH ĐÃ ĐƯỢC HOÀN THÀNH
TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TW**

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS Lê Vinh Hưng

Phản biện 1:

Phản biện 2:

Luận văn được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận văn thạc sĩ
tại trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương
Vào 15h 30' ngày 26 tháng 11 năm 2022

Có thể tìm hiểu luận văn tại:

Thư viện Trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Hiện nay, chất lượng giáo dục phổ thông đang được xã hội hết sức quan tâm. Để nâng cao chất lượng giáo dục, ngoài việc đổi mới PPDH cần phải có những biện pháp, những đổi mới trong công tác dạy và học của GV- HS. Với mục tiêu giáo dục phổ thông là giúp HS phát triển toàn diện về đạo đức, trí tuệ, thể chất, thẩm mỹ và các kỹ năng cơ bản, phát triển năng lực cá nhân, tính năng lực và sáng tạo từ đó bồi dưỡng cho HS phương pháp tự học, khả năng hợp tác, rèn luyện kỹ năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn, tác động đến tình cảm đem lại niềm vui, hứng thú trách nhiệm học tập cho HS.

Trải qua một thời gian dài thực hiện, môn Âm nhạc đã có những đóng góp vào thành tựu của nền giáo dục Việt Nam trong việc xây dựng và hình thành nhân cách cho học sinh, Bộ GD&ĐT đã tiến hành xây dựng *Đề án đổi mới giáo dục phổ thông* từ năm 2018, các chương trình, nội dung đều được thay đổi chính vì vậy các phương pháp dạy học cũng được đặt ra rất nhiều vấn đề.

Giáo dục luôn trở thành nhân tố tích cực, động lực thúc đẩy sự phát triển của xã hội, nhất là trong việc cung cấp nguồn nhân lực cho xã hội, mở đường cho sự phát triển kinh tế, khoa học, kỹ thuật và văn hoá.

Âm nhạc là môn học được rất nhiều HS yêu thích. Qua môn học Âm nhạc thể hiện nhiệm vụ giáo dục thẩm mỹ, góp phần hình thành và phát triển năng lực khả năng sáng tạo, năng lực cảm thụ âm nhạc, giúp cho sự phát triển hiểu biết về nghệ thuật âm nhạc trong các em.

Trong chương trình âm nhạc giáo dục mới hiện nay bậc THCS, học Hát có thể nói là nội dung quan trọng chiếm tỉ lệ nhiều

trong môn Âm nhạc ở các cấp và cũng được Bộ giáo dục yêu cầu tập trung phát triển. Việc học hát không chỉ giúp HS biết hát một số bài nhất định, nâng cao nhận thức thẩm mỹ mà bên cạnh đó còn rèn luyện hướng dẫn các em học hát phát triển năng lực, để các em có thể phát triển hướng tới một số kỹ năng hát cơ bản như: tư thế, hơi thở, khẩu hình... từ đó các em biết vận dụng vào bài hát để thể hiện cảm xúc của bản thân, sự tự tin khi đứng trước đám đông.

Trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy là hệ thống trường liên cấp từ Mầm Non đến Trung học phổ thông tại Hà Nội, với mục tiêu giáo dục là “Kiến tạo công dân toàn cầu”. Hanoi Academy là trường song ngữ đầu tiên trên địa bàn Hà Nội và đã đi vào hoạt động từ năm 2009. Đến với trường Hanoi Academy, học sinh có cơ hội hòa mình vào một môi trường học Song Ngữ: Việt Nam và Quốc tế. Do đó, chương trình âm nhạc cũng phần nào được đổi mới và phát triển giữa giáo dục Việt Nam và Quốc tế.

Là một giáo viên dạy bộ môn Âm nhạc ở trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy các em HS khá yêu thích, hứng thú với môn học này. Tuy nhiên, cũng có một số GV âm nhạc đã biết cách hướng dẫn cho HS học hát theo PPDH phát triển năng lực, nhưng chưa thực sự đổi mới và đạt mục đích mà Bộ giáo dục đề ra trong chương trình đổi mới, dẫn đến giữa GV và HS trên lớp thiếu đi sự tương tác, trao đổi trong giờ học, chưa khơi gợi được khả năng, năng khiếu của các bạn HS đối với môn học. Điểm hạn chế nhìn thấy rõ nhất chính là việc hình thành năng lực học hát cho học sinh chưa đạt hiệu quả cao. Khi dạy hát, GV chỉ tập trung nhiều đến việc dạy cho HS hát đúng giai điệu và thuộc lời ca mà chưa chú ý đến nhiều việc rèn luyện kỹ năng hát cho các em, khả năng tự sáng tạo trong âm nhạc. Đa số HS còn

mắc các lỗi cơ bản trong tư thế, hơi thở, quãng giọng... vì thế, khi hát các em chưa thể hiện tốt sắc thái tình cảm của bài hát.

Từ những vấn đề nêu trên trên, tôi nhận thấy cần nghiên cứu một số biện pháp nhằm nâng cao chất lượng trong dạy học hát cho HS lớp 6 trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy, đồng thời góp phần nâng cao chất lượng giáo dục, phát triển năng lực toàn diện ở các trường THCS trên địa bàn thành phố Hà Nội.

Xuất phát từ những lý do trên, nên tôi đã lựa chọn: ***“Dạy học hát theo phát triển năng lực cho học sinh lớp 6 tại trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy”*** làm đề tài tốt nghiệp cho luận văn thạc sĩ chuyên ngành Lý luận và Phương pháp dạy học Âm nhạc.

2. Lịch sử nghiên cứu

Đến nay có rất nhiều những công trình, luận văn nghiên cứu về vấn đề dạy hát tại các trường sư phạm cũng như các trường TH, THCS, THPT. Trong đó nhiều tác giả có các giáo trình, phương pháp dạy học thanh nhạc, nổi bật trong đó có tác giả: Nguyễn Trung Kiên, Hoàng Long, Hoàng Liên Nguyễn Thị Tố Mai...

Các bản tham luận trong cuộc hội thảo *“Đổi mới phương pháp dạy học trong đào tạo giáo viên âm nhạc, mỹ thuật cho các trường phổ thông”* (2008) - Bộ Giáo dục và Đào tạo đã tổ chức tại trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương. Trong đó đã bàn về các vấn đề nâng cao chất lượng giảng dạy âm nhạc, mỹ thuật phục vụ cho cuộc đổi mới cơ bản và toàn diện giáo dục âm nhạc ở Việt Nam. Một cuộc hội thảo vô cùng ý nghĩa, mở ra nhiều ý tưởng sáng tạo, công trình nghiên cứu mới.

Trong cuốn *Âm nhạc và phương pháp giáo dục âm nhạc*, tập 1 của Ngô Thị Nam, tác giả cho ta một cái nhìn về những kiến thức cơ bản về phương pháp dạy học hát, hay các kỹ thuật hát ở

nhiều thể loại khác nhau, hướng dẫn, phân tích bài hát dùng trong trường THCS và các bước dạy hát cho học sinh. Ngoài ra, sách còn cung cấp hướng dẫn một số tổ chức các hoạt động văn nghệ, ngoại khoá trong nhà trường phổ thông rất hay và ý nghĩa.

Phương pháp dạy học âm nhạc, tập 1 của tác giả Ngô Thị Nam. Công trình nghiên cứu được viết theo Chương trình đào tạo giáo viên âm nhạc cho trường Trung học cơ sở hệ Cao đẳng sư phạm. Sách gồm 5 chương, nội dung chủ yếu về phương pháp dạy hát ở trường Trung học cơ sở, kỹ thuật hát ở các bài hát nhiều thể loại khác nhau.

Phương pháp dạy học âm nhạc, Hoàng Long - Hoàng lân. Nội dung của cuốn sách nhằm trình bày những vấn đề cơ bản về nhạc lý phổ thông, các bài tập đọc nhạc và ghi nhạc, những vấn đề về âm nhạc thường thức và phương pháp dạy âm nhạc.

Nguyễn Thị Tô Mai (chủ biên 2018), *Dạy Âm nhạc theo định hướng phát triển năng lực*, các lớp 6,7,8,9. Trong đó, sách viết cho giáo viên để hướng dẫn cách dạy HS học môn Âm nhạc bậc THCS cho các lớp 6,7,8,9. Bên cạnh đó, chúng ta có thể nhận thấy có các phần tổ chức hoạt động và PPDH được hướng dẫn và gợi ý kỹ lưỡng theo hướng phát triển năng lực cho HS.

Luận văn thạc sĩ của Nguyễn Thuý Trang: *Dạy học hát cho học sinh khối lớp 5 tại trường Tiểu học Tân Mai, Quận Hoàng Mai, Thành phố Hà Nội*.

Luận văn Thạc sĩ Phạm Thị Thu Hà: *Dạy học âm nhạc cho học sinh Tiểu học theo hướng phát triển năng lực*.

Chính vì vậy, từ các công trình, luận văn nghiên cứu trên cho tôi thấy, đến nay chưa có công trình nghiên cứu nào về *Dạy học hát theo phát triển năng lực cho học sinh lớp 6 tại trường Song ngữ*

Quốc tế Hanoi Academy. Tuy nhiên, cũng đã có những công trình đã đưa ra những vấn đề quan trọng về thanh nhạc học hát chuyên nghiệp, dạy học hát cho các em học sinh TH, THCS góp phần giúp tôi bổ sung cho tôi về phương pháp, lý luận dạy học hát. Từ đó, những nghiên trên là những cơ sở nền tảng vững chắc, căn cứ khoa học để giúp tôi tham khảo, hoàn thành luận văn này.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu

GV thiết kế được bài học, chủ đề ứng với các nội dung của môn Âm nhạc lớp 6 hiện hành theo phát triển phẩm chất, năng lực học sinh.

Trên cơ sở nghiên cứu những vấn đề lý luận về dạy học âm nhạc theo định hướng phát triển năng lực TH, THCS từ đó đề xuất một số biện pháp dạy học hát theo phát triển năng lực cho học sinh lớp 6 tại trường Song ngữ Quốc tế Hà Nội Academy góp phần nâng cao chất lượng dạy học hát.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Nghiên cứu, tổng hợp, hệ thống hóa và khái quát các khái niệm về tài liệu dạy học Âm nhạc theo phát triển năng lực cho học sinh lớp 6.

Căn cứ vào nhiệm vụ, yêu cầu của bộ môn. Căn cứ vào nội dung chương trình sách giáo khoa.

Với tư cách là nhà giáo, giáo viên trực tiếp giảng dạy tôi nhận thấy cần phải nghiên cứu kỹ cơ sở lý luận và nắm vững các kiến thức về bộ môn Âm nhạc và phương pháp giảng dạy bộ môn nhằm đạt được hiệu quả cao nhất.

Tìm hiểu thực trạng dạy và học hát của học sinh lớp 6 trường Song ngữ Quốc tế Hà Nội Academy để từ đó chỉ ra các ưu điểm và vấn đề còn hạn chế làm cơ sở thực tiễn cho đề tài.

Đề xuất một số biện pháp dạy học hát theo phát triển năng lực cho học sinh lớp 6 tại trường Song ngữ Quốc tế Hà Nội Academy.

Đề xuất bồi dưỡng và nâng cao năng lực dạy học âm nhạc nói chung và phân môn hát nói riêng cho giáo viên môn âm nhạc tại trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của đề tài là một số biện pháp dạy học hát theo phát triển năng lực cho học sinh lớp 6 tại trường Song ngữ Quốc tế Hà Nội Academy.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Đề tài tập trung nghiên cứu về phương pháp tổ chức dạy học hát theo phát triển năng lực qua các bài hát của bộ Sách giáo khoa Chân trời sáng tạo (Hồ Ngọc Khải - Nguyễn Thị Tố Mai đồng tổng chủ biên) gồm: *Mùa khai trường*, *Tiếng chuông và ngọn cờ*, *Niềm tin thấp sáng trong tim em*, *Đi cắt lúa*, *Hồ ba lý*, *Em đi trong trời xanh*, *Kỷ niệm xưa*, *Tia nắng hạt mưa* và một số bài hát nước ngoài *Something just like this*, *You rais me up...* theo chương trình nội bộ của trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy.

Thời gian: 2021-2022

5. Phương pháp nghiên cứu

Trong quá trình nghiên cứu, tôi đã sử dụng một số phương pháp:

- Phương pháp quan sát, khảo sát để tìm hiểu về thực trạng dạy và học hát cho học sinh lớp 6 tại trường Song ngữ Quốc tế Hà Nội Academy.

- Thu thập các công trình tài liệu, để nghiên cứu tư liệu giải quyết các vấn đề liên quan đề tài.

- Phương pháp thực nghiệm: Sử dụng các kết quả nghiên cứu và quá trình trực tiếp giảng dạy tại trường nhằm khẳng định tính khả thi, ý nghĩa của việc nghiên cứu đề tài.

6. Những đóng góp của luận văn

Luận văn chỉ ra những ưu điểm và hạn chế trong quá trình dạy học môn Âm nhạc nói chung và dạy học hát nói riêng cho học sinh lớp 6. Từ đó đề ra những biện pháp hiệu quả có tính ứng dụng cao trong quá trình dạy và học của GV, HS.

Những biện pháp dạy học được đề ra trong luận văn nêu được công nhận sẽ góp phần giúp nâng cao chất lượng dạy học hát theo phát triển năng lực cho học sinh lớp 6 tại trường Song ngữ Quốc tế Hà Nội Academy. Đồng thời có thể dùng làm tài liệu tham khảo cho học sinh THCS lớp 6 nói chung và các trường tại địa phương nói riêng.

7. Bố cục của luận văn

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Tài liệu tham khảo và Phụ lục, luận văn gồm có 03 chương:

Chương 1: Những vấn đề mang tính lý luận về dạy học hát theo phát triển năng lực.

Chương 2: Thực trạng dạy học hát tại trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy.

Chương 3: Biện pháp dạy học hát theo phát triển năng lực cho học sinh lớp 6.

Chương 1

NHỮNG VẤN ĐỀ MANG TÍNH LÝ LUẬN VỀ DẠY HỌC HÁT THEO PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC

1.1. Một số khái niệm

1.1.1. *Ca hát*

Ca hát được hình thành từ rất sớm trong sự phát triển lịch sử của các loại hình nghệ thuật trên thế giới và có tầm quan trọng đặc biệt trong sự phát triển cuộc sống xã hội loài người.

Ca hát là những hoạt động được thể hiện qua những bài hát cụ thể bao gồm có phần lời hát và giai điệu của âm nhạc. Hát có thể nói như là một hình thức thể hiện lại sự tái hiện, hình tượng nội dung của bài bằng hai yếu tố: ngôn ngữ lời ca và sự biểu cảm.

1.1.2. *Dạy học*

Dạy học là quá trình có sự phối hợp thống nhất giữa thầy và trò thông qua hoạt động lĩnh hội tự giác, tích cực và sáng tạo của HS. Hoạt động dạy của GV giữa hoạt động học của HS mang tính chất hỗ trợ cho nhau nhằm giúp cho HS tiếp thu tri thức, các giá trị văn hóa, hay giá trị tinh thần.

1.1.3. *Phát triển năng lực và dạy học hát theo phát triển năng lực*

1.1.3.1. *Phát triển năng lực*

Phát triển là một phạm trù của triết học, dùng để khái quát quá trình vận động tiến lên từ thấp đến cao, từ đơn giản đến phức tạp, từ kém hoàn thiện đến hoàn thiện hơn của một sự vật, hiện tượng trong thế giới.

Phát triển năng lực yêu cầu phát triển được các khả năng từng đối tượng HS, HS hoàn thành nhiệm vụ đặt ra, sự tích cực trong các hoạt động giúp HS hình thành phát triển sự kiên trì học tập, từ đó tích lũy được những kinh nghiệm của bản thân trong thực tiễn. HS

cần phát triển khả năng của từng các nhân, tự hoàn thành khả năng học tập nhiệm vụ nhờ các kiến thức, kỹ năng, thu thập tích lũy của học sinh.

1.1.3.2. Dạy học theo phát triển năng lực

Có thể nói rằng *dạy học theo phát triển năng lực* là để cho người học chiếm lĩnh kiến thức, áp dụng được kiến thức vào thực tiễn, hướng tới mục tiêu phát triển tối đa phẩm chất và năng lực của người học thông qua hình thức tổ chức các hoạt động học tập của bản thân, tích cực, sáng tạo của HS dưới sự tổ chức, hướng dẫn và hỗ trợ hợp lý của GV.

Các dạng thức của dạy học theo phát triển năng lực bao gồm: Dạy học phân hóa; Dạy học tích hợp; Dạy học thông qua hoạt động; Dạy học theo hướng mở; Phương pháp dạy học tự phát hiện và giải quyết vấn đề:

1.1.4. Phương pháp dạy học và phương pháp dạy học hát

1.1.4.1. Phương pháp

Để dạy học đem lại hiệu quả tốt thì chúng ta cần phải có phương pháp. Phương pháp dạy học (PPDH) là một thành tố quan trọng, có ý nghĩa quyết định chất lượng của toàn bộ quá trình dạy học. Nếu như dạy học là một quá trình hoạt động tương tác giữa GV và HS thì PPDH bao gồm phương pháp giảng dạy của GV và phương pháp học tập của HS.

1.1.4.2. Phương pháp dạy học

Phương pháp dạy học (PPDH) là một thành tố hết sức quan trọng, có ý nghĩa quyết định đến chất lượng của toàn bộ quá trình dạy học. PPDH bao gồm phương pháp giảng dạy của GV và phương pháp học tập của HS.

1.1.4.3. Phương pháp dạy học hát

Phương pháp dùng lời: hay còn được gọi là phương pháp thuyết trình, diễn giảng vẫn luôn được các GV sử dụng nhiều trong quá trình dạy học.

Phương pháp trình bày tác phẩm: là phương pháp hát mẫu, được đánh giá là cách thức cần thiết và có hiệu quả trong dạy học. GV mang đến cho HS những cái đẹp của tác phẩm thông qua tiếng đàn hoặc giọng hát diễn cảm để HS cảm nhận và thực hiện theo.

Phương pháp sử dụng phương tiện dạy học: phương pháp này đòi hỏi GV cần thời gian để chuẩn bị các phương tiện đồ dùng dạy học trước giờ lên lớp.

1.1.5. Kỹ năng hát

Kỹ năng chính là những thao tác thực hiện nhằm đảm bảo cho người ta có năng lực hoàn thành công việc nào đó với một chất lượng ổn định, được hình thành qua quá trình rèn luyện. Trong đó có nhiều loại kỹ năng như kỹ năng sống, kỹ năng giao tiếp...; trong học tập cũng có kỹ năng viết chữ, kỹ năng làm toán, kỹ năng viết văn; kỹ năng tư duy...; Trong âm nhạc, lại có những kỹ năng riêng như học âm nhạc lại có kỹ năng ca hát, kỹ năng chơi đàn, hay kỹ năng chỉ huy, sáng tác nhạc... Kỹ năng tốt nhất cần phải được qua rèn luyện, chúng ta rèn luyện kỹ năng càng thành thạo, thì lại càng đáp ứng tốt cho công việc sau này.

1.2. Chương trình giáo dục âm nhạc mới cho học sinh Trung học cơ sở

1.2.1. Chương trình môn Âm nhạc

Đổi mới phương pháp dạy học theo phát triển năng lực lấy HS làm trung tâm đang được rất nhiều các trường cấp học, GV quan tâm trong những năm gần đây. Chính vì vậy, các GV thực hiện chương trình đổi mới giáo dục 2018 được triển khai, diễn ra đầy

thuận lợi. Năm 2017, Bộ Giáo dục Đào tạo đã thông qua ban hành *Chương trình tổng thể* và năm 2018 thì ban hành chương trình chi tiết các môn học trong giáo dục. Qua tìm hiểu các chuyên đề đổi mới giáo dục phổ thông cho thấy rằng có nhiều sự thay đổi so với chương trình giáo dục trước đây.

1.3. Vai trò của ca hát đối với học sinh Trung học cơ sở

1.3.1. Góp phần nâng cao nhận thức

Yếu tố chủ đạo góp phần khẳng định vị trí quan trọng trong vai trò âm nhạc đối với sự phát triển toàn diện cho HS chính là nhận thức. HS hiểu được ý nghĩa, nội dung mới thể hiện đúng, đủ và hay bài hát đó.

1.3.2. Giáo dục thẩm mỹ

Âm thanh, giai điệu hay lời ca chính là cái đẹp của bài hát. Giai điệu âm nhạc cất lên trầm bổng được truyền tới với những cảm nhận khác nhau thấm đọng lại trong tâm trí và từ đó hình thành cảm xúc. Âm nhạc chính là sự sáng tạo và đặc biệt giữa màu sắc ngôn ngữ và giai điệu âm thanh

1.3.3. Góp phần giáo dục đạo đức

Giáo dục đạo đức là góp phần giúp HS nhận thức đúng đắn, sức mạnh của giáo dục đạo đức trong âm nhạc chính là: "Trong khi tác động đến tình cảm của trẻ em, âm nhạc cũng đồng thời hình thành ở chúng tình cảm đạo đức. Đôi khi, tác động của âm nhạc còn mạnh mẽ hơn cả những lời khuyên hay sự ra lệnh nghiêm khắc".

1.3.4. Phát triển năng lực ca hát

Âm nhạc ca hát không chỉ có vai trò giáo dục thẩm mỹ, giáo dục đạo đức cho HS mà quan trọng hơn là thông qua hoạt động quá trình ca hát, góp phần phát triển năng lực ca hát cho các em. Học hát, các em sẽ tự tin biết hát đúng hơn, chuẩn xác hơn về giai điệu, tiết

tấu, nhịp phách của bài hát, quá trình học tập sẽ giúp các em hát có kỹ thuật hơn, biết cách lấy hơi, cách mở khẩu hình, biết tư thế hát đúng.

1.3.5. Một số vai trò khác

1.3.5.1. Góp phần giải trí

1.3.5.2. Góp phần phát triển trí tuệ

1.3.5.3. Góp phần nâng cao thể chất

1.3.5.4. Góp phần giáo dục tâm lý cho học sinh

Tiểu kết chương 1

Từ những cơ sở lý luận nghiên cứu về dạy học hát nêu trên đã phần nào khái quát được những nội dung cơ bản về dạy học hát cho HS bậc THCS. Qua đó, các cơ sở khái niệm, hình thức hoạt động làm tiền đề để xây dựng các biện pháp dạy học hát cho HS lớp 6 theo phát triển năng lực tại trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy nhằm nâng cao hiệu quả trong học tập.

Với những khái niệm quan trọng là cơ sở thực tiễn để có thể tìm ra các biện pháp dạy học nâng cao chất lượng học giáo dục trong nhà trường.

Dưới sự tổ chức hướng dẫn của GV, HS tự tham gia tổ chức các hoạt động để khám phá và chiếm lĩnh kiến thức nội dung bài học. Qua phân tích cho thấy, dạy học theo phát triển năng lực có nhiều ưu thế hơn so với dạy học theo định hướng nội dung, có thể đáp ứng tốt mục tiêu, đáp ứng nhu cầu đổi mới PPDH mà BGD đã đề ra.

Tuy nhiên, giáo dục Việt Nam đang trên đà phát triển hội nhập, chính vì thế chúng ta cần chọn các mô hình, PPDH phù hợp vào các cấp học, phù hợp với thực tế.

Chương 2

THỰC TRẠNG DẠY HỌC HÁT TẠI TRƯỜNG SONG NGŨ QUỐC TẾ HÀ NỘI ACADEMY

2.1. Khái quát về Trường Song Ngữ Quốc tế Hanoi Academy

Trường Song Ngữ Quốc Tế Hanoi Academy hệ thống trường liên cấp từ Mầm Non đến Trung Học Phổ Thông tại Hà Nội, mục tiêu giáo dục là “Kiến tạo công dân toàn cầu”. Hanoi Academy là trường song ngữ đầu tiên trên địa bàn Hà Nội, đã đi vào hoạt động từ năm 2009. Nhà trường đã quyết tâm phấn đấu xây dựng một môi trường học tập đúng chuẩn quốc tế cùng với nhiều thế hệ giáo viên và những nỗ lực. Đến với trường Hanoi Academy, học sinh có cơ hội hòa mình vào một môi trường học Song Ngữ: Việt Nam và Quốc tế.

2.2. Đặc điểm của các bài hát lớp 6

Bắt đầu từ năm 2018, theo phân môn chương trình âm nhạc của Bộ Giáo dục và Đào tạo, chương trình môn Âm nhạc. Chương trình âm nhạc THCS được thiết kế theo mô hình dạy âm nhạc: Môn học hát, nhạc lý - tập đọc nhạc và âm nhạc thường thức theo chương trình bộ sách giáo khoa *Chân trời sáng tạo*. Dạy kết hợp với nhau trong năm học với thời gian mỗi tuần một tiết học (45 phút).

2.3. Đặc điểm tâm, sinh lý và khả năng hát của học sinh lớp 6 Trường Quốc tế Song ngữ Hanoi Academy

2.3.1. Đặc điểm tâm, sinh lý

Học sinh lớp 6 của Trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy có đặc điểm chung về tâm, sinh lý của HS lớp 6, đều từ 11 tuổi đến 12 tuổi. Đây là độ tuổi thiếu niên, nên bắt đầu bước vào tuổi dậy thì, là một dấu mốc mới cho sự trưởng thành. Đặc điểm tâm sinh lý lứa tuổi này có những ảnh hưởng nhất định đến khả năng ca hát của HS.

Tìm hiểu thêm để thấy rõ hơn về đặc điểm tâm lý của HS lớp 6, chúng tôi đã tiến hành khảo sát đối với 99 em HS lớp 6 thông qua hoạt động vận động theo nhạc với bài hát *You rais me up* (Nhạc nước ngoài).

2.3.2. Khả năng ca hát

Có thể nói rằng, học sinh lớp 6 trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy rất có khả năng ca hát và rất yêu thích môn học hát. Học sinh nắm bắt nhanh về cao độ, trường độ, âm hình tiết tấu...

2.4. Thực trạng dạy và học hát theo phát triển năng lực

2.4.1. Thực trạng dạy của giáo viên

Trong nhà trường, âm nhạc là môn học thực hiện mục tiêu giáo dục bằng giai điệu và ngôn ngữ, học sẽ kết hợp với hoạt động giải trí được các em HS đặc biệt yêu thích. GV cần phải biết cách kết hợp hài hòa hoạt động ca hát và các chương trình âm nhạc ngoại khóa một cách hợp lý tạo được tinh thần vui vẻ, yêu thích môn âm nhạc hơn.

Các GV âm nhạc tại trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy nhìn chung tổ chức dạy học theo đúng phân môn của chương trình. Các giờ lên lớp đều chuẩn bị tốt các phương tiện dạy học như nhạc cụ, tranh ảnh... tổ chức các hoạt động ngoại khóa tạo một sân chơi âm nhạc cho HS.

Các phương pháp được GV thực hiện trong quá trình giảng dạy, chúng tôi thấy có:

- Phương pháp thuyết trình (GV thực hiện tìm hiểu cho HS qua lời ca, nội dung bài hát).
- Phương pháp biểu diễn
- Phương pháp hướng dẫn thực hành
- Phương pháp dùng lời kết hợp phương pháp biểu diễn

- Phương pháp biểu diễn, dùng lời

2.4.2. Thực trạng học của học sinh

Trong các hoạt động học hát trên lớp hay các chương trình ngoại khóa, dưới sự tổ chức và định hướng của GV các em HS khối 6 đã tự tin có thể tự luyện tập hát múa vận động các bài theo chủ đề một cách tích cực, sáng tạo cùng các bạn và những anh chị lớp lớn.

Cũng thời kì này, em đang ở trong độ tuổi phát triển tốt nhất cả về tinh thần lẫn thể chất chính vì vậy, việc giáo dục, rèn luyện các kỹ năng ca hát, những hiểu biết cơ bản về nhạc lý, cảm thụ âm nhạc, giọng hát, cũng như nhận biết các thông điệp mà bài hát muốn truyền tải.

2.5. Các hoạt động âm nhạc ngoại khóa cho HS phát triển năng lực âm nhạc

Tại trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy các hoạt động âm nhạc ngoại khóa được rất nhiều GV và các em HS quan tâm.

Quan sát đồ thị trên và kết quả cụ thể như sau: Câu lạc bộ âm nhạc 35% rất cần thiết, 56% cần thiết, 9% chưa cần thiết. Các hoạt động biểu diễn âm nhạc 41% rất cần thiết, 54% cần thiết, 5% chưa cần thiết. Trò chơi âm nhạc 38% rất cần thiết, 62% cần thiết, 2% chưa cần thiết. Giao lưu với các nhạc sĩ, nghệ sĩ, nghệ nhân 21% rất cần thiết, 73% cần thiết, 6% chưa cần thiết. Các hoạt động trải nghiệm âm nhạc 36% rất cần thiết, 59% cần thiết, 5% chưa cần thiết. Sau khi tổng hợp kết quả cho thấy mức độ quan tâm, chú ý và đánh giá của học sinh về tình hình hoạt động âm nhạc đều cho mức rất cần thiết và cần thiết đều ở mức cao, mức đánh giá cao nhất về sự rất cần thiết là các hoạt động biểu diễn âm nhạc 41% và mức cao nhất về cần thiết giao lưu với các nhạc sĩ, nghệ sĩ, nghệ nhân 73%. Bên cạnh

đó, vẫn còn một số ít học sinh chưa quan tâm, chú ý đến được hoạt động âm nhạc trong trường.

Tiểu kết chương 2

Từ các cơ sở lý luận cùng với các bảng khảo sát về thực trạng dạy học và học của GV, HS lớp 6 trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy đã khái quát tương đối đầy đủ các nhân tố tác động đến quá trình giáo dục âm nhạc nói chung và phân môn hát nói riêng theo PPDH hướng phát triển năng lực tại trường. Qua các kết quả điều tra, chúng ta thấy được những ưu điểm của các GV khi sử dụng PPDH phát triển năng lực, các chương trình hoạt động ngoại khóa của HS mang tính giáo dục cao tiếp cận sự đổi mới âm nhạc. Đây cũng chính là cơ sở chủ yếu để xây dựng các biện pháp dạy học hát theo hướng phát triển năng lực cho HS lớp 6 trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy nhằm nâng cao, cải thiện chất lượng hiệu quả trong học tập của HS.

Chương 3

BIỆN PHÁP DẠY HỌC HÁT THEO PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC CHO HỌC SINH LỚP 6

3.1. Những định hướng cần thiết cho việc dạy học hát theo phát triển năng lực cho học sinh lớp 6

3.1.1. *Theo khung năng lực của môn Âm nhạc*

Việc phát triển năng lực hát của môn học Âm nhạc luôn có sự khác nhau của mỗi học sinh trên khung năng lực phát triển. Cần bám sát các hoạt động trong dạy học hát của HS có thể khởi động, hình thành kiến thức mới, luyện tập, vận dụng sáng tạo ở các mức độ khác nhau. GV cần phải dựa vào các hoạt động đó để có thể biết được sự khác nhau trong các thể hiện, biểu lộ hát của HS ở các bậc năng lực khác nhau.

3.1.2. *Yêu cầu sinh hoạt chuyên môn tập trung vào học sinh*

Trong các cuộc họp tổ bộ môn âm nhạc của trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy, nội dung thường xoay quanh những bài giảng thành công hoặc những khó khăn và thách thức của GV trong việc soạn bài.

3.1.3. *Kiểm tra, đánh giá tập trung vào phát triển năng lực hát cho học sinh*

Sử dụng kiểm tra đánh giá cần xác định là khâu rất cần thiết để hỗ trợ giảng dạy và có tác động đáng kể cho việc thực hành dạy học trên lớp. Do đó đòi hỏi GV đánh giá năng lực thể hiện Âm nhạc cần tập trung vào phát triển giọng hát của HS; cần nhận ra được sự đa dạng trong năng lực học tập hát của HS để dạy học theo các năng lực đó; cần xác định HS chưa thực hiện được các bài hát không phải khiếm khuyết của các em, mà do GV chưa xác định được năng lực âm nhạc của HS.

3.2. Một số biện pháp cơ bản cho việc dạy học hát phát triển năng lực cho học sinh lớp 6

3.2.1. Thiết kế hoạt động dạy hát

3.2.1.1. Xác định chuẩn đầu ra năng lực của các bài học hát

3.2.1.2. Xác định nội dung và hình thức tổ chức dạy học bài hát

3.2.1.3. Lập bảng mức độ yêu cầu bài dạy học hát

3.2.1.4. Xác định phương pháp, phương tiện

3.2.1.5. Biên soạn bài tập kiểm tra, đánh giá năng lực học sinh

3.2.1.6. Thiết kế tiến trình dạy học bài hát

3.2.2. Tổ chức hoạt động dạy học hát

3.2.2.1. Hướng dẫn học sinh khởi động giọng

Khởi động giọng trong học hát nhằm mục đích tạo tâm thế tích cực, kích thích sự hứng thú, thu hút sự quan tâm chú ý, khơi dậy tình cảm, thúc đẩy động cơ học tập ở mỗi học sinh, giúp các em biết được yêu cầu cần đạt (chuẩn đầu ra năng lực, mục tiêu học tập) cũng như có cái nhìn tổng quan về bài hát.

3.2.2.2. Hướng dẫn học sinh khám phá kiến thức mới của bài hát

GV cần thông qua các căn cứ tìm hiểu, phân tích bài hát để hướng dẫn HS bắt đầu khám phá kiến thức mới của bài hát. Vì khi bắt đầu vào một bài học hát mới nếu GV không có sự giới thiệu hay dẫn dắt bằng các câu hỏi gợi ý liên quan đến bài học thì sẽ dẫn đến việc HS không có sự tò mò, hứng thú đối với bài học.

3.2.2.3. Hướng dẫn học sinh phát hiện và giải quyết vấn đề của bài hát

Dạy học hát theo phát triển năng lực đối với HS lớp 6 của trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy cần chú trọng tổ chức hoạt động dạy học một cách sinh động, linh hoạt và luôn hướng HS làm trung tâm trong việc thực hành các kiến thức, kỹ năng hát sao cho các em tiếp thu các kiến thức mới một cách chủ động.

3.2.2.4. Hướng dẫn phân nhóm hát

Tại sao phải phân nhóm hát mà không được hướng dẫn HS cả lớp hát cùng nhau. Sau khi các em HS đã học thuộc bài, GV

hướng dẫn cho cả lớp hát đồng thanh. Nhưng có thể thấy rằng, khi cả lớp hát cùng nhau thì các em sẽ không tự phát triển được năng lực bản thân của mình. Có những bạn chưa nắm chắc về giai điệu và lời ca của bài hát, đôi khi còn hát sai hay không biết cách lấy hơi, kỹ thuật sử dụng trong bài hát mà khi hát tập thể cả lớp thì GV sẽ không nhìn ra được và sửa lỗi sai cho bạn đó.

3.2.2.5. Hướng dẫn luyện tập hát

Theo chúng tôi, việc hướng dẫn cho HS luyện tập hát nên sử dụng chủ yếu PPDH quy nạp và PPDH diễn dịch. Tuy nhiên, nội dung, yêu cầu cần đạt của từng bài hát là khác nhau. Do đó, việc lựa chọn một trong hai phương pháp trên cần phải phù hợp với trình độ HS từng lớp.

3.2.2.6. Hướng dẫn vận dụng sáng tạo trong trình diễn bài hát

Nếu học hát mà chỉ đứng im một chỗ hát tốt thôi thì sẽ không bao giờ phát triển được năng lực sáng tạo của bản thân các em HS. Bởi vì năng lực chính là cách phát huy khả năng có sẵn trong mỗi cá nhân HS. Khi các em được sáng tạo trong trình diễn bài hát thì các em sẽ cảm thấy được tự tin hơn khi hát hoặc làm việc trước đám đông.

3.2.3. Đánh giá kết quả học tập

3.2.3.1. Tiêu chuẩn đánh giá

Tiêu chuẩn đánh giá được xác định gắn liền với chuẩn đầu ra (yêu cầu cần đạt) của các bài học hát. Các bài học hát ở trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy hướng đến hình thành, phát triển cho HS năng lực chung và năng lực âm nhạc do đó phải dựa trên năng lực này và căn cứ vào các bài học cụ thể để xác định các tiêu chí đánh giá cụ thể.

3.2.3.2. Hướng dẫn học sinh tự đánh giá và đánh giá đồng đẳng

Trên cơ sở tiêu chuẩn đánh giá đã được xác định, GV cần hướng dẫn để HS tự đánh giá nhằm giúp các em phát hiện ra những

ưu điểm, hạn chế của bản thân, qua đó chủ động tự điều chỉnh nhằm tự hoàn thiện bản thân. HS cần tập trung tương tác, hợp tác với GV để tự đánh giá, tự điều chỉnh.

3.3. Thực nghiệm sư phạm

3.3.1. Mục đích thực nghiệm

Chúng tôi đã tiến hành thực nghiệm dựa trên các bước đã trình bày, xuất phát từ mục đích nghiên cứu để đánh giá và áp dụng các biện pháp đã trình bày trong chương 3 với mục đích giúp chúng tôi kiểm chứng tính khả thi và hiệu quả của biện pháp dạy học. Xem xét tính khả thi, đánh giá những ưu điểm nhược điểm và hiệu quả của các biện pháp dạy học hát cho HS khối lớp 6 của Trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy.

3.3.2. Đối tượng thực nghiệm

Được sự đồng ý của BGH, Tổ môn Nghệ thuật và GV dạy âm nhạc trực tiếp trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy lớp 6, chúng tôi có mời GV Âm nhạc ở trường tham gia dự giờ và nhận xét.

Lớp thực nghiệm: Học sinh lớp 6 Egle (gồm 20 HS) trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy

Lớp đối tượng: Học sinh lớp 6 Lion (gồm 20HS) trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy 6 Egle và 6 Lion là hai lớp có năng lực tương đương nhau về số HS giỏi, khá và yếu.

Giáo viên tiến hành thực nghiệm: Phạm Thị Tố Quyên

3.3.3. Nội dung thực nghiệm

Nội dung thực nghiệm dạy học hát bài *Tiếng chuông và ngọn cờ* (Nhạc và lời: Phạm Tuyên).

Ở lớp thực nghiệm chúng tôi sử dụng một số biện pháp được đề xuất trong luận văn như: Thiết kế hoạt động dạy hát, Tổ chức hoạt động dạy học hát, Đánh giá kết quả học tập.

Ở lớp đối chứng 6 Lion chúng tôi sử dụng dạy theo hướng PPDH nội dung.

3.3.4. Thời gian thực nghiệm

Tiến hành các tiết dạy thực nghiệm, đối chứng vào thứ 4 các ngày 12/01/2022, ngày 19/01/2022, học hát bài *Tiếng chuông và ngọn cờ* (Nhạc và lời: Phạm Tuyên). Tiết 1 dạy lớp thực nghiệm, tiết 2 dạy lớp đối chứng. Phân bố nội dung các tuần như sau:

- Tuần thực nghiệm thứ nhất, ngày 12/01/2022: Dạy hát *Tiếng chuông và ngọn cờ* = 45 phút (kể cả nội dung ôn bài cũ)
- Tuần thực nghiệm thứ hai 19/01/2022: Ôn bài *Tiếng chuông và ngọn cờ* + Tập đọc nhạc số 2 = 45 phút. Phần hát = 15 phút.

Chúng tôi có soạn giáo án kèm theo cho nội dung các phần hát của cả 2 tiết dạy.

3.3.5. Tiến hành thực nghiệm

Tiến hành thực nghiệm:

Trong 2 tiết dạy học hát khối 6 ở lớp thực nghiệm, chúng tôi đã thực hiện ứng dụng kỹ năng hát cơ bản cho học sinh. Ngoài ra, chúng tôi còn rèn luyện cho các em một số kỹ năng khác như luyện tập gõ đệm theo âm hình tiết tấu mới, sử dụng bộ gõ cơ thể.

Tiến trình dạy học bài hát bài *Tiếng chuông và ngọn cờ* trong 2 tuần (2 tiết):

3.3.5.1. Tuần thứ nhất (tiết thứ nhất của bài *Tiếng chuông và ngọn cờ*)

Học hát: *Tiếng chuông và ngọn cờ*

3.3.5.2. Tuần thứ hai (tiết thứ hai của bài)

Tiết 2: Ôn bài hát *Tiếng chuông và ngọn cờ*.

3.3.6. Kết quả thực nghiệm

Từ các luận chứng trên có thể thấy rằng, ở lớp thực nghiệm do các em được khởi động giọng kỹ lưỡng hơn và được rèn luyện những kỹ năng tiết tấu nhiều hơn... nên khi hát các em thể hiện tốt giai điệu,

tính chất của bài và có khả năng hát diễn cảm hơn nhiều. Cùng đó, việc HS được hướng dẫn gõ đệm theo âm hình tiết tấu mới khác với cách gõ đệm mới nên khả năng gõ đệm linh hoạt hơn, các em biết cách gõ đệm theo một dạng tiết tấu khác chứ không phải gõ theo lời ca. Chính vì vậy, không khí học ở lớp thực nghiệm được sôi nổi hơn, đặc biệt ở phần luyện gõ đệm, các em vừa gõ vừa nhún nhảy, lắc lư người theo tiết tấu rất vui và sinh năng động.

Tiểu kết chương 3

Dạy học hát ở trường THCS nói chung và dạy học hát cho HS lớp 6 ở trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy nói riêng là nội dung quan trọng trong việc giáo dục ca hát trong nhà trường.

Trên cơ sở xây dựng các biện pháp dạy học theo phát triển năng lực chúng tôi tập trung hướng dẫn thực thi một số nội dung: như giáo viên cần phải biết xác định mục tiêu giáo dục, xác định nội dung, tổ chức hoạt động dạy học trên lớp, hoạt động giáo dục âm nhạc ngoài giờ... theo điều kiện của trường, phù hợp với từng đối tượng học sinh...

Qua việc thực hiện các khảo sát, tìm hiểu thực trạng dạy học tại trường và nghiên cứu lý thuyết, nghiên cứu thực tiễn cho thấy rằng những biện pháp rèn luyện kỹ năng ca hát cho HS lớp 6 ở trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy đã góp phần tích cực vào việc nâng cao hiệu quả dạy học hát nói riêng và giáo dục Âm nhạc, giáo dục thẩm mỹ nói chung cho HS trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy. Mỗi GV Âm nhạc khi áp dụng trong dạy học cho học sinh trung học phổ thông sẽ thu nhận được những kết quả giáo dục thiết thực, đáp ứng “chuẩn đầu ra” phù hợp với nhu cầu đào tạo của cấp Trung học phổ thông theo phát triển năng lực nghề nghiệp cho HS.

KẾT LUẬN

Dạy học Âm nhạc nói chung và phân môn hát nói riêng cho HS lớp 6 trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy là một nội dung quan trọng trong việc giáo dục ca hát ở nhà trường. Dưới sự tổ chức hướng dẫn của GV, HS tự tham gia tổ chức các hoạt động để khám phá và chiếm lĩnh kiến thức nội dung bài học. Qua phân tích cho thấy, dạy học theo phát triển năng lực có nhiều ưu thế hơn so với dạy học theo định hướng nội dung, có thể đáp ứng tốt mục tiêu, đáp ứng nhu cầu đổi mới PPDH mà BGD đã đề ra.

Qua tìm hiểu về thực trạng dạy và học hát của GV cho HS khối lớp 6 ở trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy, chúng tôi nhận thấy rèn luyện kỹ năng ca hát là một việc cần thiết. Nhìn chung, trong tiết học hát GV đã biết lấy HS làm trung tâm, hướng dẫn HS học theo phát triển năng lực, tuy nhiên vẫn tồn tại một số GV chưa bám sát nội dung chưa trình, PPDH còn thiếu sự sáng tạo trong công tác giảng dạy. Chính vì vậy HS chưa phát huy được tinh thần học tập, khả năng ca hát, HS bị thụ động trong tiết học, giờ học không hiệu quả. Về phía HS, trong tiết học hát hầu hết các em nắm được tương đối về giai điệu, tiết tấu bài hát nhưng bên cạnh đó vẫn còn một số em không có hứng thú khi học hát... Vậy nên GV cần đổi mới PPDH, hướng dẫn HS học hát cần phải trải qua một quá trình rèn luyện lâu dài, thường xuyên trong tất cả các giờ học hát trên lớp và cả quá trình tự học ở nhà.

Từ thực trạng dạy học hát cho HS lớp 6 tại trường Song ngữ Quốc tế Hanoi Academy, những cách thức của GV hướng dẫn HS tổ chức các tiết dạy học hát theo hướng phát triển năng lực. Căn cứ vào những định hướng khung năng lực của môn Âm nhạc, dạy học hát tập trung tổ chức thực hành học sinh, kiểm tra và đánh giá năng lực đặc thù của nội dung dạy học hát, chúng tôi đã đề xuất một số biện

pháp dạy học hát theo phát triển năng lực như sau:

Thiết kế hoạt động dạy học hát, xác định chuẩn đầu ra năng lực của bài hát bởi nó có tác động đến tất cả các mặt của quá trình dạy học hát, đảm bảo quá trình dạy học hát không bị lệch hướng.

Tổ chức hoạt động dạy hát, hướng dẫn HS khởi động giọng, khám phá kiến thức mới của bài hát, hướng dẫn HS phát hiện và giải quyết vấn đề, hướng dẫn phân nhóm, luyện tập từ đó HS biết cách vận dụng sáng tạo trong trình diễn bài hát.

Đánh giá kết quả học tập để đo lường được kết quả học tập của HS thông qua các tiêu chuẩn kiểm tra, đánh giá, việc đánh giá phản ánh được đúng khả năng học tập của HS.

Đây chính là những biện pháp thiết thực nhất để GV thành lập quá trình dạy hát và giúp cho học sinh thể hiện tốt những bài hát trong chương trình âm nhạc lớp 6, từ những ứng dụng thực tiễn đã nêu trên, kết quả thu được là khá khả quan. Qua việc rèn luyện hướng dẫn những bài tập rèn luyện kỹ năng ca hát cơ bản cho học sinh là biện pháp hỗ trợ tích cực trong quá trình thực hành của bài học. Sau cuối là khơi dậy được tiềm năng, ý thức học hỏi, cảm nhận đúng đắn, sâu sắc và các em HS thêm yêu thích môn học.

Để dạy học âm nhạc trên lớp đạt hiệu quả cao theo đúng nội dung của Chương trình giáo dục Âm nhạc mới thì cần ở mỗi nhà trường tạo điều kiện tối đa để giáo viên âm nhạc có thể sáng tạo trong việc thiết kế chương trình, hoạt động phù hợp với nội dung, chủ đề của từng bài học.